

اطلاعیه مطبوعاتی – عفو بین الملل

۷ آوریل ۲۰۲۱ - ۱۸ فروردین ۱۴۰۰

افزایش سرکوب و نابرابری در خاورمیانه و آفریقای شمالی تحت تاثیر همه‌گیری کرونا

- انتشار گزارش سالانه عفو بین‌الملل درباره وضعیت حقوق بشر در جهان
- همه‌گیری بیماری کووید-۱۹، نابرابری‌های نظام‌مند در منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی و سایر مناطق جهان را آشکار کرد و پناهندگان، مهاجران و زندانیان را به شدت تحت تاثیر قرار داد
- طی سال ۲۰۲۰، دولت‌های منطقه بیش از پیش آزادی بیان را مورد حمله قرار دادند و در مواردی، کارکنان معترض بخش بهداشت را مجازات کردند
- رهبران جهان با تضعیف همکاری‌های بین‌المللی، مانع دستیابی به بهبود در سطح جهانی شدند
- فراخوان اگنس کالامارد، دبیر کل جدید سازمان عفو بین‌الملل، برای بازسازی نظام‌های معیوب و ناکارآمد

سازمان عفو بین‌الملل در گزارش سالانه خود که امروز منتشر شد گفت همه‌گیری بیماری کووید-۱۹ در سطح جهان میراث وحشتناک سیاست‌ورزی‌های عمداً مخرب و تشدیدکننده شکاف را، که منجر به استمرار نابرابری، تبعیض و سرکوب شده‌اند و راه را برای ویرانی‌های حاصل از همه‌گیری کووید-۱۹ در سراسر جهان و نیز در منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی هموار کرده‌اند، آشکار کرده است.

گزارش سالانه سازمان عفو بین‌الملل درباره وضعیت حقوق بشر در جهان در سال ۲۰۲۰، ۱۴۹ کشور را دربر گرفته و تحلیلی جامع از رویه‌های مربوط به حقوق بشر در سراسر جهان طی سال ۲۰۲۰ ارائه می‌نماید.

گزارش مذکور همچنین این امر را برجسته می‌کند که چگونه واکنش‌ها به همه‌گیری کووید-۱۹ در سطح جهان توسط رهبران کشورهای منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی و نیز در سراسر جهان ضعیف بوده و این که اینان چگونه بحران مذکور را به‌منظور تداوم حملات خود به حقوق بشر مورد سوء استفاده قرار داده‌اند.

اگنس کالامارد، دبیر کل جدید سازمان عفو بین‌الملل گفت: «کووید-۱۹ به بیرحمانه‌ترین نحو نابرابری‌های موجود، هم در داخل کشور و هم در بین کشورها، را آشکار و تشدید کرده و بی‌توجهی رهبران جهان را به انسانیت مشترک ما برجسته نموده است. دهه‌ها سیاست‌ورزی تفرقه‌افکنانه، اقدامات ریاضت اقتصادی نادرست، و تصمیم رهبران مبنی بر عدم سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های عمومی در حال فروپاشی، بسیاری را بدل به طعمه‌ای آسان برای این ویروس کرده است.»

او افزود: «ما با جهانی نابسامان مواجهیم. در این مرحله از همه‌گیری، حتی متوهم‌ترین رهبران نیز دیگر قادر نیستند انکار کنند که نظام‌های اجتماعی، اقتصادی و سیاسی ما ناکارآمد هستند.»

تشدید آسیب‌پذیری افراد محروم و ستم‌دیده در منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی تحت همه‌گیری کووید-۱۹

نابرابری‌های از پیش موجود در سراسر منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی از جهت برخورداری از حقوق اقتصادی و اجتماعی و همچنین فرهنگ تبعیض ریشه‌دار در کشورهای این منطقه، برخی از گروه‌ها از جمله زندانیان، پناهندگان، مهاجران و اقلیت‌ها را بیش از سایر اقشار جامعه در معرض آسیب‌های ناشی از بیماری همه‌گیر کووید-۱۹ قرار داده است.

در نمودی آشکار از سطح تبعیض نهادینه شده در اسرائیل و سرزمینهای اشغالی فلسطین، مقامات اسرائیلی، زمانی که برنامه واکسیناسیون خود را در دسامبر ۲۰۲۰ آغاز کردند، در ارائه واکسن به پنج میلیون فلسطینی ساکن در مناطق اشغالی کرانه باختری و غزه قصور کردند. این اقدام، طبق قوانین بین‌المللی، نقض آشکار تعهدات اسرائیل به‌عنوان یک نیروی اشغالگر به شمار می‌رود.

بسیاری از پناهندگان، مهاجران و آوارگان داخلی به‌علت ازدحام بیش از حد در کمپ‌ها و مراکز نگهداری، نظیر کمپ‌های لیبی، در معرض بیشترین خطر ابتلا به کووید-۱۹ قرار داشتند و همچنین با محدودیت‌هایی در امکان حرکت خود مواجه شدند که دستیابی آنان را به اشتغال، مراقبت و دسترسی به کمک‌های بشردوستانه کاهش می‌داد.

همه‌گیری بیماری همچنین وضعیت از پیش آسیب‌پذیر کارگران مهاجر را در سراسر منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی وخامت بخشید؛ این افراد در کشورهای بحرین، اردن، کویت، لبنان، عمان، قطر، عربستان سعودی و امارات متحده عربی، به سیستم پر از آزار «کفالت» وابسته هستند. در حالی که برخی کشورهای حاشیه خلیج فارس اقداماتی را در جهت لغو مجازات اقامت پس از اتمام ویزا صورت دادند، بسیاری از کارگران مهاجر با اخراج خودسرانه از کار روبرو شده و برای ماه‌ها هیچ حقوقی دریافت نکردند. در اردن، هزاران کارگر مهاجر بیکار شده، به‌ندرت به حمایت اجتماعی یا اشتغال جایگزین دسترسی یافتند.

در لیبی، اقلیت‌های متعلق به مناطق به‌طور تاریخی مورد بی‌توجهی قرارگرفته نظیر توبو و توارگس، یا به‌خاطر عدم امکان دسترسی به بیمارستان‌های تحت کنترل گروه‌های مسلح رقیب و یا در اثر فقدان اسناد و مدارک رسمی، از دریافت مراقبت‌های پزشکی مناسب محروم شدند.

مقامات زندان‌ها در سراسر منطقه نتوانستند از موقعیت بیماری همه‌گیر استفاده کنند تا مسئله ازدحام بیش از حد در زندان‌های کشورشان را با آزاد کردن بازداشت‌شدگان پیش از مرحله محاکمه و همین‌طور آزاد کردن بازداشت‌شدگان در

ارتباط با جرائم به رسمیت شناخته نشده تحت قوانین بین‌المللی، تقلیل بخشند. کووید-۱۹ منجر به تشدید ناکفایتی مراقبت‌های پزشکی و سلامتی در زندان‌های غیربهداشتی شد. در مصر، ایران و عربستان سعودی، مقامات برای مجازات زندانیان عامدانه از ارائه مراقبت‌های پزشکی امتناع ورزیدند؛ این امر در مصر به مرگ چندین زندانی منجر شد.

هبأ مرایف، مدیر بخش خاورمیانه و آفریقای شمالی در عفو بین‌الملل گفت: «در سراسر منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی، سال ۲۰۲۰ سالی فاجعه‌بار برای زندانیان، پناهندگان، مهاجران و اقلیت‌ها بود؛ این گروه‌ها که پیشتر نیز به حاشیه رانده شده بودند، در اثر همه‌گیری کووید-۱۹ وضعیت خود را ناامن‌تر از همیشه یافتند. این همه‌گیری، شکاف‌ها، تبعیض‌ها و نابرابری‌های از پیش موجود را در منطقه شدت بخشیده است. دولت‌ها باید ارائه مراقبت‌های پزشکی مناسب در زندان‌ها و تقلیل ازدحام بیش از حد آن‌ها را در اولویت قرار دهند؛ تمامی افرادی که به‌نحو بی‌ضابطه دستگیر شده‌اند باید آزاد شوند.»

وی ادامه داد: «این امری حیاتیست که دولت‌های منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی اطمینان حاصل نمایند که مراقبت‌های پزشکی و بهداشتی، از جمله واکسن‌ها، بدون هرگونه تبعیض به مردم ارائه شود.»

فقدان حفاظت و حمایت برای کارکنان بخش بهداشت

کارکنان بخش سلامت و بهداشت در خط مقدم مبارزه با بیماری همه‌گیر، در نتیجه‌ی نادیده‌انگاری عمده‌ی نظام‌های بهداشتی و سلامت و اقدامات بسیار ضعیف حفاظت و حمایت اجتماعی، دچار آسیب شدند.

در مصر و ایران، کارکنان بخش بهداشت به‌خاطر اعتراض علنی نسبت به نحوه واکنش مقامات به این بیماری همه‌گیر، مورد تهدید یا بازداشت قرار گرفتند. در مصر حداقل ۹ تن از کارکنان بخش سلامت به انتقاد از شیوه برخورد مقامات با بیماری همه‌گیر، تحت قوانین مربوط به مبارزه با تروریسم، بازداشت شدند.

در مصر، تونس، مراکش و سوریه، این کارکنان از وسایل محافظت شخصی کافی و مناسب محروم بودند.

هبأ مرایف گفت: «شجاعت کارکنان بخش بهداشت که علی‌رغم خطرات سترگ، جان و سلامت خود را در راه مقابله با بیماری همه‌گیر قرار دادند، باید به رسمیت شناخته شود. در شرایطی که تلاش‌ها برای واکسیناسیون به‌کندی پیش می‌رود و نشانه‌ای مبنی بر فروکش کردن این بیماری در منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی وجود ندارد، حیاتیست که دولت‌ها از فراهم بودن محافظت و مراقبت کافی برای کارکنان بخش سلامت، اطمینان حاصل نمایند.»

ادامه‌ی سرکوب و سواستفاده برخی مقامات منطقه از بیماری همه‌گیر

دولت‌ها در سراسر منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی به سرکوب منتقدان صلح‌جو و نیز ارتکاب نقض حقوق بشر ادامه دادند. بسیاری از این کشورها در واکنش به کووید-۱۹ اعلام وضعیت اضطراری کرده یا در برخی موارد، قوانینی وضع نمودند که محدودیت‌های بیش از پیشی برای آزادی بیان یا آزادی تجمعات قائل شد.

در کشورهای منطقه خلیج فارس، یعنی در بحرین، کویت، عمان، عربستان سعودی و امارات متحده عربی، مقامات از همه‌گیری کووید-۱۹ به‌عنوان بهانه‌ای برای سرکوب هرچه بیشتر آزادی بیان استفاده کردند، از جمله از طریق پیگرد قضایی و محاکمه افرادی که در شبکه‌های اجتماعی نظراتی درباره واکنش‌های دولتی به بیماری همه‌گیر اظهار کرده بودند، به جرم انتشار «اخبار جعلی».

مقامات در الجزایر و مراکش، اعلام وضعیت اضطراری سلامت کرده و هرگونه انتقاد به حق درباره بیماری همه‌گیر را با بازداشت یا محاکمه کیفری مورد مجازات قرار دادند. در مراکش، یک قانون اضطراری مربوط به بخش سلامت به منظور پیگرد قضایی فعالان حقوق بشر و شهروند-خبرنگارانی که منتقد شیوه عملکرد دولت در رابطه با بیماری همه‌گیر بودند، مورد استفاده قرار گرفت. در مصر و ایران، خبرنگاران و کاربران شبکه‌های اجتماعی، به‌خاطر اظهارنظرهای انتقادآمیز خود و فعالیت خبری‌شان درباره همه‌گیری بیماری، با آزار و اذیت یا بازداشت مواجه شدند. حتی در تونس نیز، فعالان مدنی به‌خاطر انتقادشان از نحوه توزیع کمک‌های دولتی توسط مقامات محلی طی دوران قرنطینه سراسری با اتهامات کیفری روبرو شدند.

در مصر، ایران و عربستان سعودی، مقامات همچنان به سرکوب بی‌امان خود علیه مدافعان حقوق بشر، منتقدان و معترضان مسالمت‌آمیز ادامه دادند. در اسرائیل، مقامات برای تهدید و ارعاب منتقدان مسالمت‌آمیز، از جمله لیث ابوزید، از کارمندان عفو بین‌الملل که همچنان ممنوع‌السفر است، از یورش پلیس، آزار قضایی و ممنوعیت سفر استفاده کردند.

عدم همکاری‌های بین‌المللی در مواجهه با کووید-۱۹

رهبران جهان نیز با انسداد یا تضعیف همکاری‌های بین‌المللی، تاثیر تلاش‌های جمعی برای دستیابی به بهبود وضعیت را کم کردند و بدین ترتیب، در عرصه‌ی بین‌المللی ویرانی‌هایی به بار آوردند.

برای نمونه:

- رهبران کشورهای ثروتمند، مانند رئیس‌جمهور سابق آمریکا ترامپ، با خرید بیشتر واکسن‌های جهان، تلاش‌ها در جهت همکاری جهانی را زیر پا گذاشته و برای دیگر کشورها تقریباً هیچ واکسنی باقی نگذاشتند. این کشورهای ثروتمند همچنین در اقناع شرکت‌های داروسازی برای به اشتراک گذاشتن دانش و فناوری خود به‌منظور گسترش عرضه جهانی واکسن کووید-۱۹ کوتاهی کردند.

- گروه ۲۰ پیشنهادهایی برای تعلیق پرداخت بدهی برای فقیرترین کشورها مطرح نمود، اما همزمان خواستار بازپرداخت این پول با بهره بیشتر شد.

اگنس کالامارد گفت: «این بیماری همه‌گیر، به‌نحو دلخراشی ناتوانی جهان را برای همکاری مؤثر در زمانه‌ی نیازمندی شدید جهانی روشن کرد.»

او افزود: «دولت‌ها باید اطمینان حاصل نمایند که واکسن‌ها به سرعت و برای همگان، در همه جا و رایگان در هنگام استفاده در اختیار قرار گیرند. شرکت‌های داروسازی باید دانش و فناوری خود را به اشتراک بگذارند، تا هیچ کس از واکسیناسیون جا نماند. اعضای گروه ۲۰ و نهادهای مالی بین‌المللی باید برای ۷۷ فقیرترین کشورها معافیت از پرداخت بدهی قائل شوند تا این کشورها بتوانند بر بیماری همه‌گیر غلبه کنند و وضعیت خود را بهبود بخشند.»

ادامه‌ی اعتراضات حق‌طلبانه

درحالی‌که کشورهای منطقه خاورمیانه و آفریقای شمالی به شیوه‌های سرکوب‌گرانه روی آوردند تا هرگونه انتقاد از عملکرد خود در رابطه با بیماری همه‌گیر را خاموش سازند، مردم در سراسر منطقه همچنان خواهان حقوق خود برای سلامت، عدالت و حیات توأم با کرامت انسانی شدند.

در مراکش و تونس، کارکنان بخش بهداشت دست به برگزاری اعتراضاتی علیه فقدان اقدامات محافظتی مناسب از جمله وسایل محافظتی شخصی ناکافی زدند.

در لبنان، تنها چند روز پس از انفجار ویران‌گر در بندر بیروت، نیروهای امنیتی معترضان غیرمسلحی را که خواهان عدالت برای قربانیان بودند، با استفاده غیرقانونی از قوای قهریه از جمله پرتاب بی‌محابای گاز اشک‌آور و شلیک گلوله‌های لاستیکی و ساچمه‌ای سرکوب کردند و موجب زخمی شدن بیش از ۲۳۰ نفر شدند.

حتی پیش از شیوع بیماری همه‌گیر نیز، الگویی واضح از استفاده غیرقانونی نیروهای امنیتی از قوای قهریه و در مواردی مرگبار به منظور سرکوب و پراکنده‌سازی اعتراضات در سراسر منطقه از عراق تا ایران آشکار شده بود.

در لیبی، اعتراضاتی نادر در شرق و غرب علیه فساد و گروه‌های مسلح و شبه‌نظامی غیرپاسخ‌گو صورت گرفتند که با آدم‌ربایی و استفاده از قوای قهریه مرگبار روبرو شدند.

در تونس، در پی ماه‌ها قرنطینه، اعتراضاتی علیه تشدید مشکلات اقتصادی صورت یافت که با استفاده غیرقانونی و نامتناسب از قوای قهریه و دستگیرهای گسترده مواجه شد.

مقامات فلسطینی در کرانه باختری و دولت بالفعل حماس در نوار غزه، همچنان به سرکوب مخالفان ادامه دادند، از جمله با سرکوب آزادی بیان و تجمعات، حمله به خبرنگاران و بازداشت مخالفان.

هبا مرایف گفت: «در حالی که رهبران سراسر منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا از شرایط بیماری همه‌گیر سؤاستفاده کردند تا آزادی بیان را بیش از پیش محدود کنند، مردم این منطقه باز هم نشان دادند در برابر سرکوب و بی‌عدالتی خاموش نخواهند ماند.»

وی ادامه داد: «از خبرنگاران و مدافعان شجاع حقوق بشر که صدای اعتراض خود را بلند کردند تا کارکنان بخش بهداشت که خواهان حقوق خود شدند، مردم در سراسر منطقه خاورمیانه و شمال آفریقا برای مطالبات عدالت اقتصادی و اجتماعی به پا خاستند؛ مطالباتی که در شرایط همه‌گیری بیماری کووید-۱۹ تشدید شدند.»

برای اطلاعات بیشتر یا انجام مصاحبه، لطفاً با دفتر مطبوعاتی سازمان عفو بین‌الملل با شماره +44 20 7413 5566 یا با ایمیل press@amnesty.org یا sara.hashash@amnesty.org تماس بگیرید.